

«Το παιδί είναι ο καθρέφτης μας»

> «Εμείς τα δημιουργούμε και αναπαράγουμε τα δικά μας πρότυπα»

ΛΗΔΑ ΚΟΥΡΣΟΥΜΠΑ

Τα παιδιά μας δεν έχουν μόνο φωνή και άποψη αλλά και νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, τα οποία πρέπει να σεβονται οι μεγάλοι. Η δική τους Επίτροπος, Λήδα Κουρσουμπά, μας μιλά για το νέο αυτό θεσμό και για τις αλλαγές που επήλθαν, από την εποχή που η ίδια ήταν παιδί, σε σύγκριση με αργότερα που έγινε μητέρα και τώρα γιαγιά.

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού σήμερα και στο μυαλό έρχεται... η υποχρέωση αλλά και η ανάγκη να κάνουμε έναν κόσμο στον οποίο τα παιδιά να μπορούν να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

Είναι η πρώτη χρονιά με Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Θεωρώ ότι είναι μια ιστορική στιγμή για τα δικαιώματα των παιδιών στην Κύπρο. Υπάρχει πλέον ένας νομοθετημένος θεσμός με εξασφαλισμένη ανεξαρτησία, με υποχρέωση να συμβάλλει ώστε τα παιδιά να απολαμβάνουν τα νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματά τους, να έχουν φωνή και άποψη.

Είστε η φωνή των παιδιών; Μεταξύ άλλων. Πώς μπορεί ένας άνθρωπος μιας ηλικίας να σκέφτεται όπως ένα παιδί; Δεν αναμένεται να σκέφτεται κανείς όπως ένα παιδί, αλλά να λειτουργεί με γνώμονα τα δικαιώματα του παιδιού. Είναι υποχρέωση και αρμοδιότητα του Επιτρόπου να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινωνίας, των γονιών, του σχολείου, τι σημαίνει δικαιώματα του παιδιού. Μια απόφαση που αφορά παιδιά πρέπει να λαμβάνεται με πρώτιστο στόχο να διασφαλιστεί το συμφέρον του παιδιού.

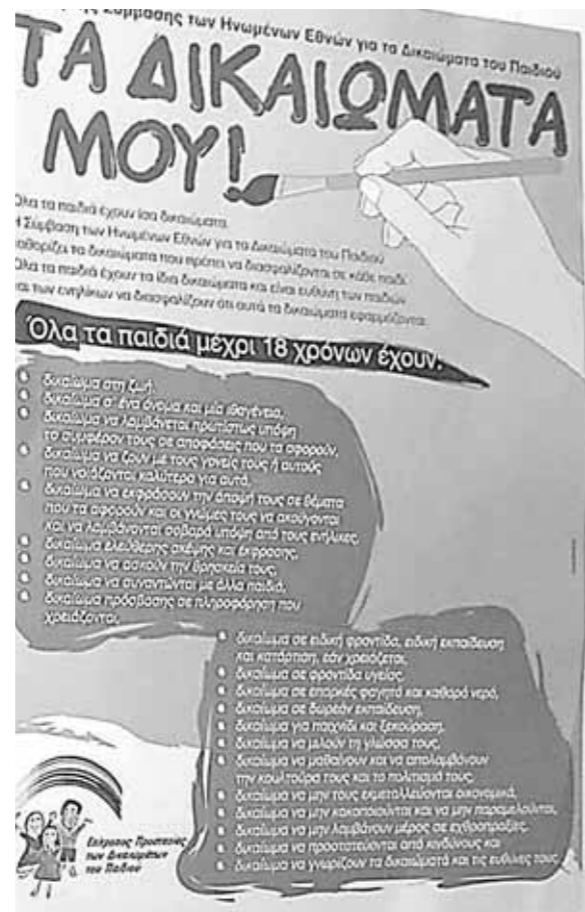
Δεν είναι αυτόνομο ότι ο γονιός, ο δάσκαλος θα σκέφτεται θετικά για το παιδί; Είναι ένα πράγμα να σκέφτεσαι θετικά και άλλο να λειτουργείς σωστά προς το παιδί. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι στατικά, είναι μια εξελικτική κατάσταση. Πριν το 1989 που υιοθετήθηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού επικρατούσαν άλλες θεωρίες, ότι οι ενήλικες θα αποφασίζουν γι' αυτά κατά το δοκούν επειδή είναι ανήλικα. Η τεράστια αλλαγή που έφερε η Σύμβαση είναι ότι στηρίχτηκε σε νέες κοσμοθεωρίες, ότι το παιδί είναι ανθρώπινη ύπαρξη, με δικά του δικαιώματα και ανάγκες. Ήταν ένας διάλογος που κράτησε 30 χρόνια από τη Διακήρυξη μέχρι την υιοθέτηση της Σύμβασης και είναι σημαντικό να πούμε ότι έχει υιοθετηθεί από όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, με εξαίρεση τη Σομαλία και τις ΗΠΑ.

Τα παιδιά ξέρουν τα δικαιώματά τους; Πρέπει να μάθουν τα ίδια να επιδιώκουν αυτά που δικαιούνται, να μάθουν να σκέφτονται, να μελετούν θέματα και να εκφράζουν απόψεις. Είχα συναντήσεις με οργανωμένα σύνολα παιδιών, όπως είναι η Παιδοβουλή και η Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών και έχω εντυπωσιαστεί με τις μελετημένες απόψεις που εκφράζουν.

Τι σας ζήτησαν; Στην πρώτη συνάντησή μας ήλθαν με συγκεκριμένες παρατηρήσεις πάνω στο Εγχειρίδιο του Υπουργείου Παιδείας για τη λειτουργία των σχολικών Μέσων Εκπαίδευσης και πάνω στους Κανονισμούς. Ήταν πολύ σωστές οι παρατηρήσεις τους και είχαμε έναν πολύ εποικοδομητικό διάλογο.

Η διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών... είναι υπόθεση όλων. Στο Τριετές Πρόγραμμα Δράσης του Γραφείου μου, ακριβώς για του λόγου το αληθές, έδωσα τον τίτλο «Δικαιώματα του παιδιού: υπόθεση όλων». Στο Πρόγραμμα Προτεραιότητας για το 2008 έδωσα τον τίτλο «Τα παιδιά έχουν φωνή», ακριβώς, γιατί σκοπεύω να επικεντρωθώ σε αυτό ως προτεραιότητα.

Ποιο δικαίωμα παραβιάζεται πιο συχνά; Μπορεί όλοι να αγαπάμε τα παιδιά και να θέλουμε το καλό τους, δεν μας έχει όμως γίνει συνείδηση ότι όταν λαμβάνεται μια απόφαση που αφορά παιδί πρέπει να σκεφτόμαστε πρώτιστα το συμφέρον του. Το θέμα της μη διάκρισης εί-

Το 1989 υιοθετήθηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία βασίστηκε στην αντίληψη ότι το παιδί είναι ανθρώπινη ύπαρξη, με δικά του δικαιώματα και ανάγκες, τονίζει η Λήδα Κουρσουμπά.

να κι αυτό πολύ σημαντικό. Το θέμα της βίας ενάντια στα παιδιά και δυστυχώς μέσα στην οικογένεια. Υπάρχουν θέματα που επηρεάζουν ομάδες παιδιών όπως τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, θέματα υγείας, θέματα που αφορούν παιδιά σε ιδρύματα.

Πώς θα αξιολογούσατε την κοινωνία μας στο θέμα των δικαιωμάτων των παιδιών; Είναι λίγο σάμια οξύμωρο, η κυπριακή κοινωνία, ενώ είναι παιδοκεντρική, έχει δυστυχώς λανθασμένες αντιλήψεις και νοοτροπίες, που δεν συνάδουν με την έννοια της διασφάλισης των δικαιωμάτων του παιδιού. Ένα από τα σημαντικά δικαιώματα του παιδιού είναι αυτό της συμμετοχής του στη λήψη αποφάσεων που το αφορούν και αυτό θα έπρεπε να γίνεται μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία. Ένα άλλο κεφάλαιο που δυστυχώς νοσεί στην κοινωνία μας είναι αυτό της βίας, όχι μόνο σωματικής, αλλά και ψυχολογικής. Υπάρχει καλή νομοθεσία και δομές, Συμβουλευτική Επιτροπή και μη κυβερνητικές οργανώσεις που κάνουν αξιόπαινο έργο. Αλλά το πρόβλημα είναι μεγάλο.

Πόσο εύκολο είναι για ένα παιδί να καταλάβει ότι η άλλα στάση του γονιού του είναι ψυχολογική βία; Είναι πολύ δύσκολο. Μια από τις πιο συγκλονιστικές απόψεις που μου έδωσε ειδικός είναι ότι το παιδί δεν βγαίνει προς τα έξω να καταγγείλει όχι μόνο την ψυχολογική βία, που μπορεί να μην τη συνειδητοποιεί, αλλά και τη φυσική βία, τη σεξουαλική παρενόχληση, γιατί αυτό το «μοντέλο» είναι το μόνο είδος οικογένειας που ξέρει. Πολλές φορές τα παιδιά θεωρούν ότι τέτοια συμπεριφορά είναι φυσιολογική μέσα στην οικογένεια, και αυτό είναι το πολύ τραγικό.

Η εμπειρία μου ως γιαγιά

Ως γιαγιά είναι συγκλονιστικό το συναίσθημα διότι είχα την τύχη να είμαι παρούσα και στις δυο γέννες της κόρης μου, η τελευταία πριν λίγες μέρες. Βλέπεις μια νέα ζωή να έρχεται στον κόσμο, ένας νέος άνθρωπος, ο οποίος θα γίνει αυτό που θα του προσφέρει εσύ. Στο μυαλό και στην ψυχή του δεν έχει τίποτα αποτυπωμένο, θα χαραχτούν αυτά που θα τους προσφέρουμε εμείς ως οικογένεια, ως κοινωνία. Βρίσκω τον εαυτό μου να έχει πολύ περισσότερη ανοχή με τα εγγόνια. Κακομαθαίνω τα δυο μου εγγόνια με την καλή έννοια. Οι γονείς έχουν την ευθύνη για το μέγεθμά τους, εγώ ως γιαγιά προσπαθώ να κάνω πράγματα που ευχαριστούν τα παιδιά, πράγματα που τα βοηθούν να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους. Βγήκα από το δρόμο μου για τα εγγόνια μου με το δικό μου τρόπο. Λόγω των καθκόντων μου δεν μπορώ να είμαι μαζί τους πολλές ώρες, αλλά τα βάζω ως προτεραιότητά μου. Η μεγαλύτερή μου ανησυχία είναι όλοι αυτοί οι κίνδυνοι που υπάρχουν στην κοινωνία για τα παιδιά.

«Δεν υποκαθιστούμε τις αρμόδιες υπηρεσίες»

Είναι εύκολο για ένα παιδί να μιλήσει σε έναν άγνωστο για κάποια πράγματα που του συμβαίνουν; Δεν είναι ρόλος μου να παρέμβω στις αρμοδιότητες των ειδικών, ο Επίτροπος πρέπει να παρακολουθεί κατά πόσο οι υφιστάμενες δομές λειτουργούν σωστά και αρμόδιοι ειδικοί παρέχουν βοήθεια και στήριξη και να προβαίνει σε εισηγήσεις για βελτίωση των δομών αυτών. Δεν υποκαθιστά τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Βία ασκούν κάποιες φορές και τα ίδια τα παιδιά στο σχολείο, στο γήπεδο. Τα παιδιά εμείς τα δημιουργούμε. Ένα παιδί που βιώνει βία μέσα στην οικογένειά του ή αυταρχική συμπεριφορά στο σχολείο, όταν θα νιώσει πιο δυνατό από ένα συμμαθητή του ή άλλο μέλος της κοινωνίας, θα ασκήσει και εκείνο βία θεωρώντας ότι αυτός είναι ο ενδεδειγμένος τρόπος να επιβάλει την άποψή του. Το παιδί είναι ο καθρέφτης μας. Αναπαράγει τα δικά μας πρότυπα. **Η άποψη ότι το Έυλο βγήκε από τον παράδει-**

σο... είναι παρωχημένη και στην επιστήμη της παιδαγωγικής. Και αυτή είναι η τεράστια ανατροπή που έγινε με την υιοθέτηση της Σύμβασης το 1989. Πρέπει να μάθουμε να μιλούμε με τα παιδιά και να τα καθοδηγούμε μέσα από το παράδειγμα μας, να είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε την άποψή τους και να τη συζητήσουμε. **Πόσο εύκολο είναι να γίνουν νοοτροπία τέτοια θέματα;** Δεν είναι κάτι που κάνεις σήμερα για να έχεις αποτελέσματα αύριο, κτίζεις συνεχώς. **Ένα ανησυχητικό φαινόμενο είναι αυτό της παιδικής πορνογραφίας.** Είναι τεράστιο θέμα και πρέπει οι γονείς να παρακολουθούν τα παιδιά τους. **Είστε Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Επίτροπος Νομοθεσίας, Πρόεδρος του Οργανισμού Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Αντιπρόεδρος του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού.** Ένας άνθρωπος μπορεί να λει-

Όταν ήμουν εγώ παιδί

Γεννήθηκα στη Λευκωσία. **Η πρώτη μνήμη που έχω από τον εαυτό μου παιδί** είναι στο σπίτι με την οικογένεια και στη γειτονιά με τους φίλους. **Ο πατέρας μου** εργαζόταν στην κυβέρνηση και η μητέρα μου ήταν στο σπίτι. Μεγάλωσα με οικογενειακή θάλαψη. Κάθε μεσημέρι τρώγαμε όλοι μαζί. Τις γιορτές με τους παππούδες και τις γιαγιάδες, ενεργά μέλη της οικογένειας. **Ως παιδί ήμουν** αγοροκόριτσο, ζωηρή, διεκδικητική, ο αρχηγός της παρέας και είχα πολύ έντονη την αίσθηση του δικαίου. Από μικρή μου έλεγαν ότι πρέπει να γίνω δικηγόρος, ενώ δεν είχαμε κανένα δικηγόρο στην οικογένεια. **Διεκδικούσα** από νωρίς μέσα στην οικογένεια το δικαίωμα να έχω άποψη και να την εκφράζω. Συζητούσαμε με τους γονείς και τον αδελφό μου. **Ως παιδί με εννοούσα** η αδικία. **Μου άρεσε να παίζω** στην αυλή, σκαρφαλώνωμε δέντρα με τους φίλους της γειτονιάς, τρέχαμε στο δρόμο, παίζαμε μπάλα. **Κούκλες** δεν έπαιζα ιδιαίτερα. **Ως μαθήτρια** ήμουν πολύ καλή και έχω καλές αναμνήσεις από τα σχολικά μου χρόνια από τους δασκάλους και καθηγητές. Στην έκπη δημοτικού ήμουν η πρώτη χρονιά που έλαβε μέρος στο τηλεοπτικό παιχνίδι «Απαντήστε παιδιά» με τον Φρίζο Πετρίδη, και για καιρό ήμουν γνωστή ως η Λήδα του «Απαντήστε παιδιά». **Μεγάλο πολιτιστικό σοκ** ήταν για μένα όταν βρέθηκα σε Γυμνάσιο Θηλέων και ξαφνικά και απότομα χάρισα από την παρέα των φίλων του Δημοτικού που πήγαν σε Γυμνάσιο Αρρένων, κάτι το οποίο στα 12 μου χρόνια δεν μπορούσα να εξηγήσω λογικά και με είχε προβληματίσει έντονα. **Σε ηλικία 16 χρονών** έφυγα από την Κύπρο με υποτροφία για να κάνω την πέμπτη γυμνασίω στην Αμερική και βρέθηκα, τέλος της δεκαετίας του '60, στο περιβάλλον ενός πολύ μεγάλου μικτού σχολείου στην Καλιφόρνια, με άτομα από διάφορες εθνοτικές και με αποδοχή πολλών κουλτούρων και πολιτισμών. **Μεγαλώνοντας ήθελα να γίνω** νομικός, η ανάμνηξη με τα κοινά πάντα με ενδιέφερε. Μετείχα ενεργά σε συμβούλια του σχολείου, ιδιαίτερα στην Αμερική.

Ήθελα να είμαι δικαία μητέρα

Ως μητέρα προσπαθούσα να έχω δικαία αντιμετώπιση προς την κόρη μου Μυρτώ και να της δώσω σωστές βάσεις. **Είχα μια συλλογιστική εμπειρία** λίγο μετά που την γέννησα, μια περιπέτεια υγείας και κινδύνουσα να χάσω τη ζωή μου. Αυτό καθόρισε τη μετέπειτα πορεία μου και τη συμπεριφορά μου προς την κόρη μου. Ήθελα να κάνω την Μυρτώ δυνατή για να μπορεί να επιβιώσει στη ζωή της και είναι κάτι που η ίδια μου σχολίασε μεγαλώνοντας, ότι ειδικά ότι άλλοι γονείς έβλυναν τα προβλήματα των παιδιών τους, ενώ εγώ την καθοδηγούσα, αλλά ανέμενα να τα λύσει μόνη της. **Ως παιδί οι γονείς μου** ενέπνευσαν σε μένα και τον αδελφό μου ότι το πιο σημαντικό εφόδιο για έναν άνθρωπο είναι οι αρχές και η καλή μόρφωση. Πάιρναμε επαίνους και αναγνώριση για τις ακαδημαϊκές μας επιδόσεις, βιώναμε την περηφάνια των γονιών μας και είναι κάτι που κι εγώ ως μητέρα μετέφερα στην κόρη μου, ότι έχει μεγάλη σημασία να εξελιχθείς ως άνθρωπος μέσα από τη μόρφωση. **Για μένα δεν ήταν διαπραγματεύσιμα** με τη Μυρτώ οι αρχές μου. Ήξερε ότι το ψέμα δεν το ανεχόμουν ούτε την απρεπή συμπεριφορά ή την αποποίηση αναλήψης ευθύνης, κάτι που έκανε. **Τα όριά μου έφταναν μέχρι** το διάλογο και μέσα από τη συζήτηση έπειθε η μια την άλλη. **Βλέποντας την κόρη μου να μεγαλώνει** ένιωθα χαρά και τώρα που απέκτησε δυο παιδιά ακόμη μεγαλύτερη χαρά. Βλέπω ότι κατάφερα να της μεταφέρω κάποια πράγματα που θεωρούσα σημαντικά. **Ονειρεύομαι για την κόρη μου** να είναι ευτυχισμένος άνθρωπος, σωστός στην κοινωνία και πάνω από όλα υγιής.